ISSN 2617-5940

УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

ЗБІРНИК наукових праць

УНІВЕРСИТЕТУ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ ВИДАННЯ №1-2 2020

УДК 33 + 657

Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України : електронне наукове видання (категорія Б) [Електронний ресурс] / Університет державної фіскальної служби України; гол. ред. : М. О. Кужелєв. 2020. № 1-2. Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Znpnudps/index.html. Заголовок з екрана.

Журнал розміщено в профільних міжнародних наукометричних базах даних, репозитаріях та пошукових системах:

- **Vernadsky National Library of Ukraine**
- **Google Academy**
- **Crossref**
- **The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences (ERIH PLUS)**
- **CiteFactor**
- **MIAR**
- **INFOBASEINDEX**
- **Open Academic Journals Index**

Затверджено Вченою радою Університету державної фіскальної служби України,
Протокол № 13 від 26 листопада 2020 року

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

За точність викладеного матеріалу відповідальність покладено на авторів.

Рукописи рецензуються редакційною колегією та перевіряються в системі унікальності текстів «UNICHECK»

Зміни тексту та скорочення, що впливають на зміст матеріалів, а також їх перейменування вносяться редакцією за погодженням авторів.

При передруку матеріалів посилання на «Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України» обов'язкове.

Адреса редакції: вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська обл., 08201, Україна
E-mail: finansyzbirnyk@gmail.com
Web-сайт (web-сторінки) наукового видання
http://ojs.nusta.edu.ua/index.php/ojs2/about

© Університет державної фіскальної служби України

Редакційна колегія:

Головний редактор:
КУЖЕЛЄВ М.О., *доктор економічних наук, професор, УДФСУ (Україна)*

Заступник головного редактора:
ОНИШКО С.В., *доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, УДФСУ (Україна)*

Відповідальний секретар:
ЖИТАР М.О., *кандидат економічних наук, доцент, УДФСУ (Україна).*

Склад редакційної колегії:

БОЙКО А.О., *доктор економічних наук, доцент, СумДУ (Україна);*
ГУСЯТИНСЬКИЙ М.В., *кандидат технічних наук, доцент, УДФСУ (Україна);*
ЄВДОКИМОВ В.В., *доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, ДУ «Житомирська політехніка» (Україна);*
ЖАВОРОНОК А.В., *кандидат економічних наук, доцент, ЧНУ імені Ю. Федьковича (Україна);*
КОВАЛЕНКО Ю. М., *доктор економічних наук, професор, УДФСУ (Україна);*
МАРТИНЕНКО В.В., *кандидат економічних наук, доцент, УДФСУ (Україна);*
МЕЛЬНИК В. М., *доктор економічних наук, професор, КНЕУ ім. В.Гетьмана (Україна);*
МИТИКО ХИТОВ., *доктор економіки, Університет національного та світового господарства (Болгарія);*
ПАРИМАЛ ЧАНДРА БІСВАС., *PhD, Університет Адамс (Індія);*
ПАСІЧНИЙ М.Д., *доктор економічних наук, доцент, КНТЕУ (Україна);*
САМБОРСКІ АДАМ, *доктор економічних наук, професор, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach (Польща);*
САМОРОДОВ Б.В., *доктор економічних наук, професор, ХННІ ДВНЗ «Університет банківської справи» (Україна);*
СОСНОВСЬКА О.О., *доктор економічних наук, доцент, КУБГ (Україна).*

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
УНІВЕРСИТЕТУ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
Спеціальності: 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 281 «Публічне управління та адміністрування»

Засновник та видавець
Університет
державної фіскальної
служби України

Електронне наукове видання

№ 1-2, 2020

УДК 33 + 657

ЗМІСТ

Абрамова А.С., Жаворонок А.В., Федишин М.П. Дослідження розвитку Fintech: кейс для країн східної Європи …… 8
Абрамова А.С., Жаворонок А.В., Федишин М.П. Исследование развития Fintech: кейс для стран восточной Европы …… 8
Abramova A., Zhavoronok A., Fedyshyn M. Research of Development Fintech: Case for Eastern European Countries……... 9

Ананьєва Ю.В. Особливості управління фінансовими ризиками України у міжнародному кредитуванні…… 26
Ананьева Ю.В. Особенности управления финансовыми рисками Украины в международном кредитовании……....26
Ananieva Yu. Features of Financial Risk Management of Ukraine in International Lending……27

Біленко Д.В. Оцінка впливу державного фінансування вищої освіти на економічне зростання країни……38
Беленко Д.В. Оценка влияния государственного финансирования высшего образования на экономический рост страны…….. 38
Belenko D. Assessment of the Public Financing Impact of Higher Education on the Country Economic Growth……..39

Гордей О.Д., Безносko К.О., Мерва А.О. Вплив COVID-19 на економічне зростання в Україні……... 49
Гордей О.Д., Безносko К.О., Мерва А.О Влияние COVID-19 на деятельность экономический рост в Украине……49
Hordei O., Beznosko K., Merva A. Impact of COVID-19 on Economic Growth Activities in Ukraine……49

Гуменюк А.І. Державна політика розвитку зеленого туризму в Україні…… 64
Гуменюк А.И. Государственная политика развития зеленого туризма в Украине…….. 65

Gumenyuk A. State Policy of Green Tourism Development in Ukraine…… 66

Діденко Л.В., Тітор В.С. Сучасний стан системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні……..76
Диденко Л.В., Титор В.С. Современное состояние системы негосударственного пенсионного обеспечения в Украине……... 76
Didenko L., Titor V. The Current State of the Private Pension System in Ukraine……... 76

Житар М.О., Бежевець І.В. Діагностика фінансового стану підприємства як основа забезпечення його економічної безпеки……. 87
Житарь М.О., Бежевец И.В. Диагностика финансового состояния предприятия в качестве основы для обеспечения его экономической безопасности…….. 87
Zhytar M., Bezhevets I. Diagnosis of the Financial Condition of the Enterprise as the Basis of its Economic Security…….. 87

Жукова Ю.М., Демченко І.О. Сучасні тенденції розвитку транспортного страхування в Україні……... 100
Жукова Ю.М. Демченко И.О. Современные тенденции развития транспортного страхования в Украине……. 100
Zhukova Y., Demchenko I. Current Trends in the Development of Transport Insurance in Ukraine……..101

Канцур І.Г., Нізельська М.А. Реформування корпоративного менеджменту в контексті міжнародного бізнесу…… 114
Канцур І.Г., Нізельська М.А. Реформирования корпоративного менеджмента в контексте международного бизнеса……... 114
Kantsur I., Nizelska M. Reform of Corporate Management in the Context of International Business……... 115

Капленко Г.В. Питання про суверенітет споживача в лібертаріанських концепціях публічного управління…… 127
Капленко Г.В. Вопрос о суверенитете потребителя в либертарианских концепциях публичного управления……. 127
Kaplenko H. The Issue of Consumer Sovereignty in Libertarian Concepts of Public Governance…… 128

Коваленко Ю.М., Вітренко Л.О. Фінансування закладів вищої освіти в Україні та пошук альтернативних джерел…… 141
Коваленко Ю.М., Витренко Л.А. Финансирование учреждений высшего образования в Украине и поиск альтернативных источников…… 141
Kovalenko Yu., Vitrenko L. Financing of Higher Educational Institutions in Ukraine and Searching Alternative Sources……..142

Кодіс Є.І. Особливості реалізації програми «Східне партнерство» ЄС у сфері державного управління……... 154
Кодис Е.И. Особенности реализации программы «Восточного партнерства» ЕС в сфере государственного управления…… 154
Kodis E. Features of Implementation of the EU Eastern Partnership Program in the Field of Public Governance……... 155

Кузьменко Л.А. Детермінанти управління телекомунікаційними підприємствами……... 166
Кузьменко Л.А. Детерминанты управления телекоммуникационными предприятиями……166
Kuzmenko L. Determinants of Telecommunications Enterprises Management... 166

Куцевол А.А. Публічне управління у сфері міжнародної технічної допомоги України: проблеми та перспективи розвитку……... 178
Куцевол А.А. Публичное управление в сфере международной технической помощи Украине: проблемы и перспективы развития…… 179
Kutsevol A. Public Administration in the Field of International Technical Assistance of Ukraine: Problems and Development Prospects……. 180

Лисецька Н.М. Світова практика впровадження податкових амністій: досвід для України…….. 192
Лисецкая Н.Н. Мировая практика внедрения налоговых амнистий: опыт для Украины……192
Lysetska N. The Global Practice of Introducing Tax Amnesties: Experience for Ukraine…….. 193

Ліснічук О.А., Березан М.В. Основні складові поточного фінансового планування на підприємстві……... 208
Лисничук О.А., Березан М.В. Основные состовляющие текущего финансового планирования на предприятии…… 208
Lisnichuk O., Berezan M. The Main Components of Currently Financial Planning at Enterprise……... 209

Мирошниченко А.І. Імплементація Європейського досвіду у практику сучасного публічного управління України……... 222
Мирошниченко А.И. Имплементация европейскоого опыта в практику современного публичного управление Украины……. 222
Myroshnychenko A. Implementation of European Experience into the Practice of Modern Public Governance of Ukraine……223

Михайловська О.В. Україна в системах сучасних міжнародних вимірів….. 239
Михайловская О.В. Украина в системах современных международных измерений……239
Mykhailovska O. Ukraine in the Systems of Modern International Dimensions.. 240

Kiva A., Moiseienko T. Domestic Startups Financial Assistance Improvement in the Conditions of International Integration……... 255
Ківа А. А., Моісеєнко Т. Є. Удосконалення механізму фінансового забезпечення вітчизняних стартапів в умовах міжнародної інтеграції……. 255
Кива А. А., Моисеенко Т. Е. Усовершенствование механизма финансового обеспечения стартапов в условиях международной интеграции……... 256

Нечипоренко А.В., Юрах Ю.С. Аналіз фінансового потенціалу територіальних громад в Україні……..271
Нечипоренко А.В., Юрах Ю.С. Анализ финансового потенциала территориальных общин в Украине…….. 271
Nechyporenko A., Yurakh Yu. Analyzing of the Financial Potential of Territorial Communities in Ukraine……272

Пасічний М. Д., Непиталюк А. В. Європейський досвід фіскального регулювання виробництва та обігу етилового спирту……285
Пасечный М. Д., Непиталюк А. В. Европейский опыт фискального регулирования производства и оборота этилового спирта……. 285
Pasichnyi M., Nepytaliuk A. The European Experience of Ethyl Alcohol Production's and Circulation's Fiscal Regulation……286

Полагнин Д.Д. Аналіз тенденцій зміни офіційного валютного курсу Національного банку України…… 307
Полагнин Д.Д. Анализ тенденций изменения официального валютного курса национального банка Украины…….. 307
Polagnyn D. Alysis of Trends in Changes in the Official Exchange Rate of the National Bank of Ukraine……..308

Сосновська О.О., Баліцька Г.О. Розвиток медичного страхування в умовах COVID-19……. 325
Сосновская О.А., Балицкая А.О. Развитие медицинского страхования в условиях COVID-19…… 325
Sosnovska O., Balitska H. Development of Medical Insurance in the Conditions of COVID-19……. 326

Чуницька І.І., Михайленко В.В. Вплив світових та національних макроекономічних факторів на функціонування фінансового ринку України в умовах глобальної конкурентоспроможності…….. 338
Чуницкая И.И., Михайленко В.В. Влияние мировых и отечественных макроэкономических факторов на функционирование финансового рынка Украины в условиях глобальной конкурентоспособности……. 338
Chunitskaya I., Mikhaylenko V. Impact of Global and National Macroeconomic Factors on the Functioning of the Financial Market of Ukraine in the Conditions of Global Competitors……... 339

Шестаковська Т.Л. Вплив Європейської інтеграції на розвиток економічної політики України……. 354
Шестаковская Т.Л. Влияние европейской интеграции на развитие экономической политики Украины……... 354
Shestakovska T. The Impact of European Integration on the Development of Ukraine Economic Policy……..355

Щербак Н.В. Здійснення моніторингу та аналізу впливу державної політики (в умовах реалізації реформи державного управління)……... 370
Щербак Н.В. Осуществление мониторинга и анализа влияния государственной политики (в условиях реализации реформы государственного управления)……...371
Shcherbak N. Realisation of the Monitoring and the Impact Analysis of the State Policy (in the Framework of Public Administration Reform Implementation).... 372

Статті рекомендовано до друку наступними рецензентами……... 385

УДК 330.141.1
DOI 10.33244/2617-5940.1-2.2020.76-86

Діденко Л.В., Тітор В.С.

СУЧАСНИЙ СТАН СИСТЕМИ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто питання реалізації недержавного пенсійного забезпечення в Україні через вживання фінансового посередництва, створено належні умови для розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення, як складової системи фінансового посередництва в державі.

Ключові слова: *недержавні пенсійні фонди, пенсійні активи, недержавне пенсійне забезпечення.*

Диденко Л.В., Титор В.С.

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ СИСТЕМЫ НЕГОСУДАРСТВЕННОГО ПЕНСИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ В УКРАИНЕ

В статье исследованы вопросы реализации негосударственного пенсионного обеспечения в Украине через применение финансового посредничества, создание условий для развития системы негосударственного пенсионного обеспечения, как составляющей системы финансового посредничества в стране.

Ключевые слова: *негосударственное пенсионное обеспечение, негосударственные пенсионные фонды, пенсионные активы.*

Didenko L.V., Titor V.S.

THE CURRENT STATE OF THE PRIVATE PENSION SYSTEM IN UKRAINE

The article examined the implementation of private pensions in Ukraine though the use of financial intermediation, creating appropriate conditions for private pensions as part of financial intermediation in the country.

Keywords*: non-state pension system, non-state pension fund, pension assets.*

Постановка проблеми. Найвагомішим питанням, яке пояснює проблеми забезпечення громадян належним рівнем доходів з настанням пенсійного віку з метою уникнення бідності та ризиків, пов'язаних зі зниженням якості життя, є розбудова системи недержавного пенсійного забезпечення. Щоб досягти цієї мети, варто найближчим часом створити умови для результативної роботи багаторівневої системи пенсійного забезпечення, а саме недержавних пенсійних фондів, що виступають підсилюючою частиною солідарної системи пенсійного забезпечення фізичних осіб в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питання недержавного пенсійного забезпечення досліджувались багатьма науковцями, серед яких: С. Онишко, Т. Паєнтко, Ю. Коваленко, Л. Діденко, В. Толуб'як, Т. Хлибова, К. Черненок, Л. Павловська, Н. Ткаченко, а також зарубіжних вчених: Е. Девіс, П. Гусєва, Е. Бронштейн, В. Бончік, М. Баздаріч, М. Амманн та інші. Однак, становлення та розвиток недержавного пенсійного забезпечення, що є складовою пенсійної системи України, активно продовжується, саме тому дослідження проблем і перспектив його розвитку не втрачає сенсу та є актуальним у сучасних умовах.

Мета статті. Розкриття сучасного стану і перспектив розвитку недержавних пенсійних фондів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Система недержавного пенсійного забезпечення є третім рівнем пенсійної системи держави. Розбудову та розвиток НПЗ розпочато з 2004 року, з того моменту, як набрав чинності Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення». Базою цієї системи є недержавні пенсійні фонди [1].

Діяльність недержавного пенсійного фонду включає наступні складові: визначення і впровадження політики недержавного пенсійного фонду і контроль за її дотриманням; адміністративне управління пенсійним фондом;

інвестування пенсійних активів; забезпечення надійного зберігання пенсійних активів тощо [4, ст. 32].

Мета вкладання пенсійних активів в інвестиції – це одержання учасниками НПЗ пенсійних виплат, що є додатковими до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування; забезпечення рівня дохідності пенсійних активів, що перевищуватиме рівень інфляції, а також знаходження довгострокових інвестиційних ресурсів, що необхідні для модернізації економіки [2].

Станом на 31.03.2020 року Державний реєстр фінансових установ мав інформацію про 63 зареєстрованих НПФ та 22 адміністраторів НПФ [2].

Згідно з даними, відображеними у Державному реєстрі фінансових установ, недержавні пенсійні фонди на сьогодні зареєстровані у 10 регіонах України (рис.1). Найбільше, а саме 45 недержавних пенсійних фондів розташовано у м. Києві, що складає 71,4% від загальної кількості зареєстрованих НПФ [2].

Показники діяльності НПФ, відповідно до поданих звітних даних, показані в таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів

Показник	31.03.2018	31.03.2019	31.03.2020	Темпи приросту, %	
				31.03.2019/ 31.03.2018	31.03.2020/ 31.03.2019
Кількість пенсійних контрактів, що укладені (тис. шт.)	61,0	70,4	79,6	15,4	13,1
Кількість учасників НПФ (тис. осіб)	843,2	858,4	878,3	1,8	2,3
Вартість активів НПФ (млн. грн.)	2 485,2	2 829,8	3 106,5	13,9	9,8
Всього пенсійних внесків (млн. грн.)	1 910,4	2 036,4	2 219,1	6,6	9,0
у тому числі:					

Продовження табл. 1

- фізичних осіб	134,4	183,9	239,0	36,8	30,0
- фізичних осіб-підприємців	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0
- юридичних осіб	1 775,3	1 851,7	1 979,3	4,3	6,9
Суми пенсійних виплат (млн. грн.)	723,2	842,0	986,7	16,4	17,2
Кількість учасників, що отримали пенсійні виплати (тис. осіб)	79,4	81,9	84,9	3,1	3,7
Суми інвестиційних доходів (млн. грн.)	1 468,5	1 865,9	2 165,1	27,1	16,0
Прибутки від інвестування активів НПФ (млн. грн.)	1 185,1	1 522,3	1 758,8	28,5	15,5
Витрати, відшкодовані з пенсійних активів (млн. грн.)	283,4	343,6	406,3	21,2	18,2

Джерело: складено авторами на основі [2].

Станом на 31.03.2020 року загальна кількість учасників НПФ складала 878,3 тис. осіб, порівняно з 858,4 тис. осіб станом на 31.03.2019 року. З них отримали/отримують пенсійні виплати 84,9 тис. осіб, що становить 9,7% від загальної кількості учасників [2].

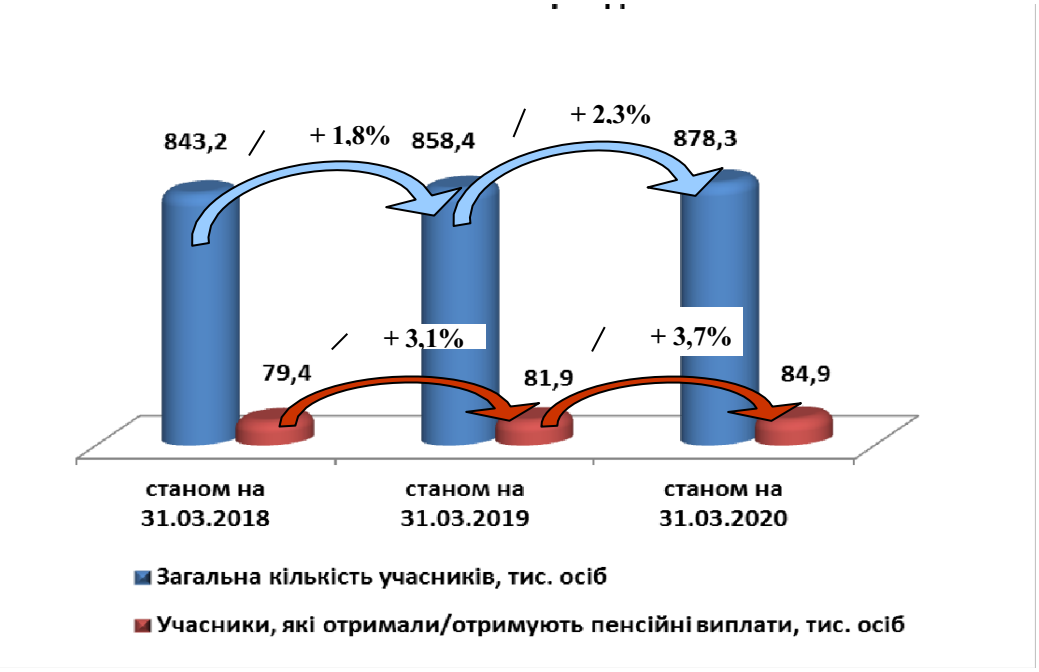

Рис. 1 Динаміка кількості учасників недержавних пенсійних фондів

Джерело: складено авторами на основі [2].

Станом на 31.03.2020 року більшість учасників НПФ складали особи віком від 25 до 50 років, що становить 56,7%, а також особи від 50 до 60 років, що складає 25,7%. Учасники НПФ старше 60 років складала 16,8%, а вікової групи до 25 років – 0,8 % [2].

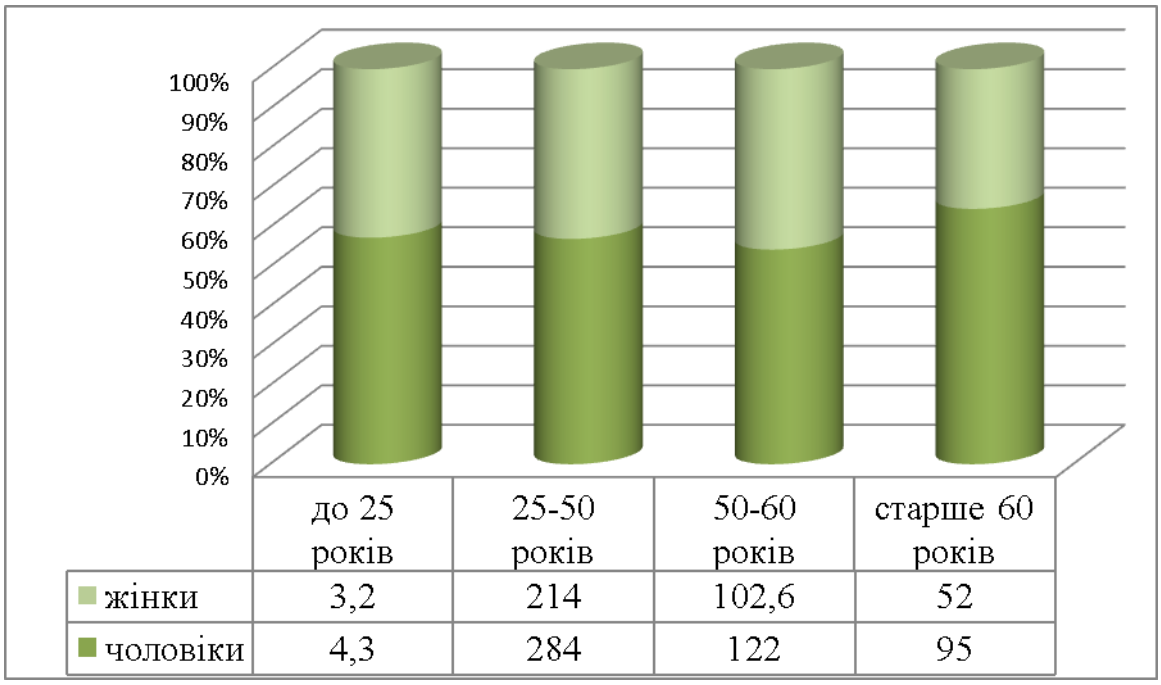

	до 25 років	25-50 років	50-60 років	старше 60 років
жінки	3,2	214	102,6	52
чоловіки	4,3	284	122	95

Рис. 2 Учасники НПФ за статевою ознакою в перерізі вікових груп на 31.03.2020 року

Джерело: складено авторами на основі [2].

Проаналізувавши рис. 2, можемо дійти висновку, що кожна вікова група містить переважну більшість чоловіків, частка яких складає 57,7% від загальної чисельності осіб, що є учасниками НПФ. До того ж, у віковій групі старше 60 років кількість чоловіків перевищує кількість жінок у 1,8 рази.

Пенсійні виплати станом на 31.03.2020 року складають 986,7 млн. грн., а це на 17,2% більше порівняно з аналогічним періодом 2019 року. Також бачимо, що одноразові виплати зросли на 9,3%, а пенсійні виплати на визначений строк – на 32,6% [2].

Протягом 2019 року кількість учасників недержавних пенсійних фондів склала лише 5% від офіційно працюючого населення. Громадяни не розміщують кошти у недержавні пенсійні фонди через низьку дохідність.

Максимальний рівень витрат, встановлений регулятором на рівні 7%, виявився занадто високим, а дійсний рівень дохідності системи протягом останніх п’яти років була нижчою за інфляцію. Дана ситуація не дає змогу сподіватися на отримання інвестиційного доходу від інвестування у пенсійні активи. Також під сумнівом опинилось питання щодо зберігання вартості коштів, що були вкладені на довгострокову перспективу.

На початок 2019 року в Україні було зареєстровано 62 пенсійні фонди та 22 їх адміністратори. Накопичені пенсійні активи в сумі складали 2 754,2 млн. грн., але це є незначними коштами з розрахунку на одного учасника НПФ – 3 210 грн. [2].

Відповідно до даних регулятора 2018 року вартість активів НПФ збільшилась на 11,3% до 2,75 млрд. грн., що становить відсотково 11,3%. Основними напрямами інвестування пенсійних активів на 31.12.2018 року є залучення коштів від: цінних паперів, доходи по яких гарантує Кабінет міністрів України (46%), депозитів у банках (35,9%), облігацій підприємств, що є резидентами України (10,9%), об’єктів нерухомості (1,7%) [5].

Серед недержавних пенсійних фондів на кінець 2019 року найбільший обсяг активів був у корпоративного НПФ НБУ та становив 1,33 млрд. грн. [5].

Таблиця 2

ТОП 5 НПФ за активами на 31.12.2019 р.

№	Назва	Активи (тис. грн.)	Вартість чистих активів (тис. грн.)	Кількість учасників (осіб)
1	Корпоративний недержавний пенсійний фонд НБУ	1 327 547	1 325 025	12 449
2	Недержавний корпоративний пенсійний фонд «Укрсімбанк»	237 985	237 072	5 729
3	Відкритий НПФ «Емирит-Україна»	162 305	161 817	70 984
4	Відкритий НПФ «Приват-фонд»	143 712	143 465	48 778
5	Відкритий НПФ «ОТП-пенсія»	132 640	132 023	41 735

Джерело: складено авторами на основі [2].

У розпорядженні Корпоративного НПФ НБУ на кінець 2019 року налічувалась майже половина всіх коштів третього рівня (1 326 млрд. грн.). У той же час, стан абсолютних показників економічного розвитку України та динаміки розвитку недержавних пенсійних фондів залишається на досить невисокому рівні, що у свою чергу заважає у нарощуванні фінансового ринку та у поширенні функціонування інституцій такого роду (табл. 3).

Таблиця 3

Фінансові показники діяльності сектору НПФТ

Роки	Показники		
	Валовий внутрішній продукт, млн. грн.	Активи недержавних пенсійних фондів, млн. грн.	Частина пенсійних активів у ВВП, %
2015	1586915	2469,2	0,156
2016	1988544	1980,0	0,099
2017	2383182	2198,7	0,089
2018	2982920	2465,6	0,083
2019	3558706	2745,2	0,077

Джерело: складено авторами на основі [2].

Проблемою, яка сприяє повільним темпам збільшення недержавного пенсійного забезпечення, є недовіра громадян до фінансового сектору України в цілому. Дійсні доходи пенсійних фондів України у останні роки є нижчими ніж інфляція. За таких умов є неможливим залучення громадян до інвестування активів до фінансових установ.

Значна роль у прискоренні розвитку недержавних пенсійних фондів належить державним стимулам. У недержавному пенсійному забезпеченні в Україні використовується податковий режим, за якого від оподаткування звільняється обмежена сума внесків та інвестиційного доходу, а також оподаткування пенсійних виплат у момент їх здійснення. То ж, учасники недержавних пенсійних фондів можуть отримати податкові знижки, що сплачуються з сум, які не перевищують місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи станом на 1 січня звітного податкового року (1 921 грн. у 2019 р.), що множиться на коефіцієнт 1,4 з округленням до 10

гривень, а саме – 2 690 гривень на місяць. За рік така сума складатиме 5 810,40 гривень [3, ст. 145-146].

Відповідно до ст. 164.2.16 Податкового кодексу України, звільнені від оподаткування внески роботодавців до недержавних пенсійних фондів не повинні перевищувати 15% сум заробітних плат, що нараховуються роботодавцями кожен звітний податковий місяць, за який повинні сплачуватись пенсійні внески до НПФ. Однак вони не повинні перевищувати 250 % від суми мінімальної заробітної плати, що встановлюється законом про Державний бюджет України відповідного року [1].

Згідно ст. 170.8.2 Податкового кодексу України, адміністраторами НПФ, як податковими агентами, утримуються податки по пенсійним виплатам та перераховуються в бюджет.

Таблиця 4

Оподаткування пенсійних виплат учасників третього рівня НПЗ

№ п/п	Вид пенсійної виплати	База оподаткування	Ставка податку
1	Пенсійні виплати на визначені строки (але не менш ніж на 10 років) або довічний ануїтет	60 % суми виплати Періоди-чної	19,5 % : 18 % (податок на доходи фізичних осіб) + 1,5% (військовий збір)
2	Одноразові виплати, у тому числі у зв'язку з достроковим припиненням контракту з НПФ про недержавне пенсійне забезпечення у визначених законом випадках	100 % суми виплати Одноразової	
3	Одноразові виплати спадкоємцям	100 % суми виплати Одноразової	За правилами оподаткування спадщини

Джерело: складено авторами на основі [2].

Участь у НПФ дає змогу отримання громадянами трьох видів пенсійних виплат: довічного ануїтету; пенсійних виплат не менш ніж на 10 років; одноразових виплат при настанні інвалідності чи смерті.

На сьогоднішній день існують багато негативних чинників, які можуть здійснювати суттєвий вплив на наслідки функціонування недержавних пенсійних фондів. Недостатній розвиток ринку капіталів є основним фактором такого впливу. Він відслідковується як обмеженість інструментів для інвестування активів до пенсійних фондів. У наш час інвестиції вкладаються у більшій мірі в депозити чи облігації.

Функціонування недержавних пенсійних фондів зазнає значного впливу через досить низький рівень довіри населення, недостатність рівня доходів громадян, нерозвиненість фінансового ринку.

З метою знаходження напрямів покращення ситуації, що склалась, потрібно звернути увагу на досвід зарубіжних країн, де надзвичайною популярністю користуються пенсійні плани через автоматичне зарахування до накопичувальної пенсійної системи та можливість виходу з неї. Ними передбачено автоматичне зарахування громадян до такого пенсійного фонду, а також надається право добровільного виходу з нього протягом визначеного часу. У таких країнах пенсійні внески сплачуються роботодавцями або працівниками, або і роботодавцями і працівниками. Обов'язкові внески зростають до розмірів, що мають забезпечувати формування достатнього обсягу пенсійних активів перед виходом на пенсію [3, ст. 146-147].

Згідно проаналізованого досвіду більша частина громадян на практиці не виходить з системи автоматичного зарахування і надалі сплачує внески. Обгрунтуванням щодо виходу з пенсійного плану є наявність не у всіх достатнього доходу, з метою заощаджень для пенсії. А виходячи з пенсійного плану, такі особи зможуть уникати додаткового боргу.

На сучасному етапі економічного розвитку суспільства, значна частина населення України не відкладає кошти та не має змоги заощадити на пенсію, мало хто знає про недержавні пенсійні фонди, не орієнтується у фінансових питаннях, немає довіри до фінансових установ. Для трансформації ситуації на краще необхідно використовувати наступні заходи:

- підвищувати довіру населення до таких інституцій та збільшити його обізнаність через засоби масової інформації, а також надавати роз'яснення на підприємствах і у навчальних закладах;

- сформувати безпечні фінансові інструменти фінансування у пенсійні активи та фінансові ринки з метою зростання інвестицій;

- підготувати розумні фінансові стимули для розміщення заощаджень.

Якщо говорити на більш довгострокову перспективу, то уряд України має дослідити можливість впровадження автоматичного зарахування до накопичувальної пенсійної системи другого рівня.

Висновки. Системі недержавного пенсійного забезпечення України відводиться досить суттєва роль і для громадян, і для фінансової системи, і для держави в цілому. Завдяки її запровадженню кожен учасник зможе накопичувати грошові кошти на рахунках недержавних пенсійних фондів. Якщо дотримуватись певних кроків, то це дасть можливість підвищити якість життя громадянам пенсійного віку, обійти бідність і допоможе наблизити зміцнення фінансового ринку через акумуляцію грошових коштів у довгострокових періодах.

Провівши дослідження, ми бачимо, що саме дозволяє виявити ряд причин, які уповільнюють розвиток системи недержавного пенсійного забезпечення, а саме: недовіра населення, низька фінансова грамотність та обізнаність, недостатній рівень доходів громадян. Однією із найвагоміших причин є інфляція, що призводить до знецінення пенсійних активів і не дозволяє отримання додаткового інвестиційного доходу від інвестицій. Усі ці наслідки роблять систему недержавного пенсійного забезпечення непривабливою. То ж для вирішення існуючих проблем потрібно створювати фінансові стимули, виробляти надійні інструменти для інвестування та згодом впроваджувати систему автоматичного зарахування до накопичувальної пенсійної системи.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 р. № 1058-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon1.rada.gov.ua.

2. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://nfp.gov.ua.

3. Гайдук І.С. Стан недержавного пенсійного забезпечення в Україні [Текст] / І.С. Гайдук // Наукові праці НДФІ. – 2017. – № 2. – С. 145-155.

4. Діденко Л.В. Система недержавного пенсійного забезпечення в Україні / Л.В. Діденко, І.П. Головенко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2016р. – № 1. – С. 30-44.

5. Павловська Л.Д. Недержавне пенсійне забезпечення в Україні / Л.Д. Павловська, Н.К. Мрачковська // Ефективна економіка. – 2019. – № 10. – С. 48-52.

References

1. The Law of Ukraine About Compulsory State Pension Insurance of July 9, 2003 № 1058-IV. *zakon.rada.gov.ua*. Retrived from: www.zakon1.rada.gov.ua [in Ukrainian].

2. The official website of the National Commission for State Regulation of Financial Services Markets. *npf.gov.ua.* Retrived from: https://nfp.gov.ua [in Ukrainian].

3. Gaiduk I.S. (2017). The state of non-state pension provision in Ukraine. *Scientific works of NDFI,* 2, 145-155 [in Ukrainian].

4. Didenko L.V., Golovenko I.P. (2016). System of non-state pension provision in Ukraine. *Collection of scientific works of the National University of the State Tax Service of Ukraine*, 1, 30-44.

5. Pavlovskaya L.D., Mrachkovskaya N.K. (2019). Non-state pension provision in Ukraine. *Scientific professional publication Effective Economy,* 10, 48-52.

Діденко Людмила Вікторівна (ORCID ID 0000-0003-3535-4266) – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансових ринків Університету державної фіскальної служби України (м. Ірпінь);

Тітор Віктор Сергійович – здобувач вищої освіти ННІ фінансів, банківської справи Університету державної фіскальної служби України (м. Ірпінь).